

**COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО НА РУМЯНА ИВАНОВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Иск № 36207/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

14 февруари 2008 г.

*Решението става окончателно при изпълнение на условията по чл. 44, ал. 2 от Конвенцията.
Подлежи на редакция.*

По делото на Румяна Иванова срещу България,
Европейският съд по правата на човека (Пето отделение) в състав:

Председател:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen),

Съдии:

Снежана Ботушарова (Snejana Botoucharova),
Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),
Маргарита Цаца-Николовска (Margarita Tsatsa-Nikolovska),
Раит Марусте (Rait Maruste),
Хавиер Борега Борега (Javier Borrego Borrego),
Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Протоколчик на отделението:

Клаудиа Вестердийк (Claudia Westerdiek),

Постановява следното Решение, прието на закрито заседание на 22 януари 2008 г.:

ОТНОСНО СЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Начало на производството е поставено с иск No.36207/03 срещу България, внесен в Съда съгласно чл. 34 от Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи (Назовавана по-нататък "Конвенцията") от страна на Румяна Данчева Иванова, българска гражданка, родена 1952 г., живуща в гр. София ("Ищца") на 14 ноември 2003 година.

2. Ищцата се представлява от Н. Ковачева (N. Kovacheva) и З. Калайджиева (Z. Kalaydzhieva) - юристи, практикуващи в гр. София. М. Коцева (M. Kotseva) от Министерството на правосъдието представлява Българското правителство ("Правителството").

3. Ищцата твърди, че наказателното производство, довело до нейното осъждане и наказание за написване на статия във вестник е нарушило нейните права на справедлив процес и свобода на изразяване.

4. На 6 март 2006 г., Съдът решава да уведоми Правителството за исковата молба на основание на чл. 29 § 3 от Конвенцията като преценява иска по същество и същевременно неговата допустимост.

ФАКТИТЕ

I. Обстоятелствата по делото.

A. Сведения по делото

1. Ищцата и вестникът

5. Ищцата е журналистка по професия. Във въпросния период от време работи като репортер за вестник "24 часа", един от водещите национални ежедневници. Понастоящем продължава да работи на същото място.

2. Информацията по Закона за информация за необслужвани кредити от 1997 г.

6. След тежка банкова криза през 1996-97 г., когато редица банки изпаднат в несъстоятелност поради необслужване и необезпечаване на заеми, отпуснати на корпоративни и индивидуални

клиенти, българският законодателен орган приема комплексен пакет от закони за банкова реформа (вж. делото Капитал Банк АД срещу България, №. 49429/99, § 45, 24 ноември 2005 г.).

Част от този пакет е Сведението по Закона за информация за необслужвани кредити от 1997, който изисква Българската народна банка (БНБ) да изготви списък на длъжници със заеми, дължими над шест месеца, който да внесе в Главната прокуратура, Министерството на вътрешните работи, данъчните и митническите власти и Народното събрание, като го публикува в специален бюлетин. Лицата от този списък биват нарицателно наричани "кредитни милионери".

7. На 21 януари 1998 г., ръководителят на дирекцията за банков надзор в БНБ представя списъка на председателя на Народното събрание.

3. Г-н М.Д.

8. Между 1994 и 1997 г. М.Д. е депутат, избран с листата на Движението за права и свободи (ДПС). Той е зам.-председател на Комисията по икономическа политика и член на Комисията по бюджет и финанси на Народното събрание. През пролетта на 2001 г. става член на новообразуваната коалиция Национално движение Симеон Втори (НДСВ), която спечелва парламентарните избори на 17 юни 2001 година. През 1990-те години М.Д. е член и акционер в редица търговски дружества. Между 1995 и 2001 г. неговото име се споменава в най-малко 24 статии на български вестници.

4. Предходната публикация, уличаваща М. Д., че е "кредитен милионер" и неговият иск срещу Медиа Холдинг АД

9. На 22 януари 1998, в-к "Труд", водещ национален ежедневник, публикува статия под заглавие "Разкрити кредитни милионери" с подзаглавие "Няколко действащи и бивши депутати излизат в списъка". В статията, вестникът съобщава за връчването предния ден на списъка на "кредитните милионери" на председателя на Народното събрание като отбелязва, че в списъка фигурират няколко фирми, свързани с името на М.Д.. Според статията, компанията "Макском холдинг" притежава 3.2 млн. не деноминирани лева в една банка, фирмата ФБК "Макском" притежава 9.4 млн. не деноминирани лева в друга банка, а фирмата "Макском" ООД е задължяла със 7.8 млн. не деноминирани лева.

10. На 30 януари 1998 г. М.Д. завежда гражданско дело за обида срещу издателя на в-к "Труд", Медиа Холдинг АД. Той твърди, че обвиненията в статията, че е "кредитен милионер" са неверни. Също така посочва, че това обвинение е накърнило сериозно репутацията му на депутат и публична личност. Исква обезщетение от 10 млн. не деноминирани лева за неимуществени щети.

11. С решение от 9 януари 1999 г., Софийският градски съд отхвърля жалбата. Съдът приема за недоказани твърденията на М.Д. и поради това несъстоятелни. Никоя от страните не присъства на слушанията в съда. М.Д. не е искал разрешение да представи доказателства. Поради това не е доказал жалбата си, че е понесъл щети в резултат на въпросната статия. Също така М.Д. не обжалва и решението влиза в сила на 9 март 1999 година.

В. Спорната статия

12. На 3 август 2001 г. парламентарната група на НДСВ провежда заседание при закрити врати в Народното събрание за обсъждане на кандидатура за поста заместник министър на финансите, който да отговаря за митниците. Поради това, ищцата, която по това време работи като парламентарен репортер отива, заедно с други журналисти във фоайето на Народното събрание. Там те се срещат с депутати, които им съобщават, че се разглежда кандидатурата на М.Д. за горе споменатата позиция. Един от депутатите изтъква конкретно, че тази кандидатура вероятно няма да бъде одобрена, тъй като министър-председателят е обезпокоен от факта, че М.Д. фигурира в списъка на "кредитните милионери". Тогава, репортерката се свързва с редактора на в-к "24 часа" и съобщава, че ще подготви статия по темата. Тя също така се обажда на г-н Н., прес-аташе на митническата администрация, когото запитва дали името на М.Д. е в списъка на "кредитните милионери". Г-н Н. отговаря, че доколкото е осведомен, това е така и насочва ищцата към публикувания през 1998 г. от Издателска къща "Труд" *Пълен списък на кредитни милионери*. В

увода на тази публикация се посочва, че две компании, свързани с М.Д. – ФБК "Макском" и "Макском" ООД са в списъка. В електронна правна база данни, ищцата намира, че М.Д. е бил член на (първо пряко, а след 1993 г. чрез друга компания) на фирмата Витаплант ООД, която е също сред фирмите-длъжници от списъка. След безуспешни опити да се свърже по телефона с М.Д., тя написва статия за този случай.

13. Според ищцата, междувременно други журналисти от "24 часа" се свързват с различни институции, които биха могли да разполагат с информация по въпроса (Главната прокуратура, МВР, Народното събрание, Министерството на финансите, БНБ) и всички те потвърждават, че М.Д. фигурира в списъка на "кредитните милионери".

14. Статия, която излиза на страница осма в броя на "24 часа" от 4 август 2001 г. със заглавие "Чужда фирма взема митниците на концесия?" съдържа каре под заглавието от ищцата със следното съдържание¹:

“Хората на царя обсъждат усилено наемането на западна компания за митническа администрация, казаха депутати. Идеята става актуална поради трудности с подбора на силен кандидат за поста заместник министър на финансите, който да наблюдава митническата администрация. Предложението за привличане на М.Д. все още не е одобрено от министър-председателя. Симеон Сакс-Кобурготски е загрижен от факта че името на М.Д. е в списъка на кредитните милионери, споделят близки до него източници. В официалния документ от 21 януари 1998 г., подписан от ръководителя на дирекция "Банков надзор на БНБ, г-жа Е.М., М.Д. се явява като длъжник. Три от тези компании - ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД имат дългове на стойност 20.4 млн. лева. Неувереността по отношение на М.Д. изнася името на Е.Д. на преден план. А идеята за него е да придобие оперативен контрол над митниците докато концесията се даде на западна компания."

15. Статията е придружена от снимки на М.Д. и Е.Д. с имената им.

16. По-късно през деня ищцата се свързва с М.Д., който ѝ казва, че становищата в нейната статия не са верни.

17. След разпространението на първите печатни копия на вестника, М.Д. се обажда на редактора на "24 часа" и му съобщава, че не е акционер във ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД. Тогава редакторът решава да промени статията в следващите печатни копия на вестника. Новата редакция, която съдържа снимка само на М.Д., но не на Е. Д. е както следва²:

“Хората на царя обсъждат усилено наемането на западна компания за митническа администрация, казаха депутати. Идеята става актуална поради трудности с подбора на силен кандидат за поста заместник министър на финансите, който да наблюдава митническата администрация. Предложението за привличане на М.Д. все още не е одобрено от министър-председателя. Според запознати, Симеон Сакс-Кобурготски е получил сведения, че М.Д. е в списъка на кредитните милионери. В официалния документ от 21 януари 1998 г., подписан от ръководителя на дирекция "Банков надзор" на БНБ, г-жа Е. М., М. Д. се явява като длъжник.

М.Д. категорично отрича това. Той заявява: "Не съм дебитор, а кредитор".

Според бивши депутати, обвиненията че е кредитен милионер идват от хора, които искат да опетнят името му. Нездрави стремежи свързват наименованията на фирми на М.Д. с фирми от списъка на кредитните милионери.

Това се върши, за да се провали кандидатурата му за поста на заместник министър на финансите. В последно време изпъква името на Е. Д. А идеята е била да осъществява оперативен контрол върху митниците при отдаването на концесията на западна компания."

18. Първата редакция на статията е тиражирана в 5,205 копия на вестника, като 5,079 се продават. Втората редакция излиза в 230,817 копия, от които се продават 202,568.

¹ Текстът не е автентичен цитат от оригинала, а превод от английски език от текста на Решението на Съда. (бел. прев.)

² Текстът не е автентичен цитат от оригинала, а превод от английски език от текста на Решението на Съда. (бел. прев.)

19. Два дни по-късно, на 6 август 2001 г., в-к "24 часа" пуска нова статия с отговор на М. Д. Статията, отпечата на стр. 10, в рубриката "Грешите" е озаглавена "М. Д.: Не съм кредитен милионер!". Нейното съдържание е¹:

“В статия на стр. 8 на брой 208 от т. г., озаглавена "Чужда фирма взема митниците на концесия?" "ищцата" свързва името ми с фирми, които фигурират в списъка на кредитни милионери.

Това не отговаря на истината.

Твърдя, че никога не съм бил акционер, член или или управител във фирмите ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД, нито по някакъв друг начин мога да бъда свързан със задължнели фирми. В последно време някои вестници в страната правят опити да нахърнят името ми с участие в оркестрирана кампания.

С неудоволствие отбелязвам, че "24 часа" - един вестник, който уважавам се присъединява към тази непочтена кампания.

Според мен, публикуването на недостоверни, непроверени и неверни сведения не прави чест на вашия вестник и обижда вашите читатели."

20. Към статията е поместена снимка на М.Д. с името му.

21. Наскоро след тези събития, М.Д. обявява, че е оттеглил кандидатурата си за поста на заместник министър на финансите.

С. Производството срещу ищцата

22. На 8 октомври 2001 г., М. Д. предявява частен наказателен иск срещу ищцата пред Софийския районен съд. Той твърди, че изнесеното в статията не е вярно. Конкретно, той никога не е бил акционер, член или управител на посочените в статията фирми - ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД, нито е упоменат в списъка индивидуално като кредитен милионер. Според него, с написването на статията, която съдържа неверни твърдения, ищцата му е нанесла обида в нарушение на чл. 147 § 1 и 148 §§ 1 (2) и 2 от Наказателния кодекс от 1968 г. (Вж. т. 32 и 33 по-долу). По-нататък той твърди, че е понесъл съществени нематериални щети в резултат на действието на ищцата и търси компенсация на стойност 10,000 деноминирани лева. Декларира, че ще дари всяка присъдена му от съда сума на една черква.

23. На 28 ноември 2001 г. съдията-докладчик в Софийския районен съд изпраща копие от наказателния иск на ищцата, като я приканва да депозираща отговор, след което дава ход на производството.

24. В ответ, ищцата определя обвиненията в наказателния иск като неверни и недоказани. Статията не се състои от нейни лични мнения; тя просто е предала информация, идваща от депутати в парламента. Тази информация е потвърдена от всички налични източници. Ищцата е била сигурна, че М.Д. е "кредитен милионер", което действително е компрометиращо обстоятелство, а не връзките му с определени компании.

25. Процесът се провежда на 25 март, 10 април, 15 май, 19 юни и 16 септември 2002 година. Софийският районен съд допуска като доказателства редица документи на ищцата и М.Д. и разпитва няколко свидетели, между които е г-жа Н., журналистка, присъствала в Народното събрание на 3 август 2001 г. (Вж. т. 12 горе). Въпреки първоначално да дава разрешение на ищцата да приведе доказателства за връзки на М.Д. с компании, които не са изплатили банкови заеми, по-късно съдът оттегля своето разпореждане и отказва да приеме такива доказателства, като поддържа тезата, че тези положения могат да бъдат изяснени с вече събраните доказателства. Съдът, също така дава разрешение на ищцата да призове един от депутатите, с когото тя е разговаряла на 3 август 2001 година. Тя прави опит да осигури неговото присъствие, но не успява. Съответно, тя оставя на усмотрението на съда да го призове, но отказва да го назове. Нейният адвокат изтъква, че депутатът, който е разговарял с ищцата е бил назован поименно в показанията на г-н Н., което не позволява недвусмисленото идентифициране на този свидетел и представлява

¹ Текстът не е автентичен цитат от оригинала, а превод от английски език от текста на Решението на Съда. (бел. прев.)

пречка за неговото призоваване. Съдът приема, че е невъзможно свидетелят да бъде призован предвид неясната му идентификация. Добавя, че защитата е разполагала с широки възможности да осигури неговото присъствие, но е пропуснала да го направи.

26. С решение от 16 септември 2002 г., Софийският районен съд намира ищцата за виновна по обвинение за разгласяване чрез публикация на клеветнически обстоятелства за друго лице в нарушение на чл. 147 § 1 и чл. 148 §§ 1 (2) и 2 от Наказателния кодекс от 1968 г. (вж. т. 32 и 33 по-долу). Съдът прилага чл. 78а от НК (вж. т. 34 по-долу) и заменя углавната отговорност на ищцата с административна глоба от 500 деноминирани лева. Също така, Съдът разпорежда ищцата да заплати на М.Д. 2,000 деноминирани лева с лихвите от 4 август 2001 г. до датата на изплащането като компенсация за наранената му репутация и му присъжда 550 деноминирани лева съдебни разноски. Съдът интерпретира фактите, изложени горе в т. 12-19, с изключение на частта им относно непрякото участие на М.Д. във Витаплант ООД по времето, когато фирмата е теглила банкови кредити, които не е изплатила и приема както следва:

“... *Actus reus* (виновното действие) на обидата от клеветата се характеризира с разгласяването на оклеветяващи и неверни обстоятелства по отношение на дадено лице. Изразът, използван от ищцата – "кредитен милионер" е изведен от Информацията по Закона за информация за необслужвани кредити от 1997 г., на базата на Част 3 от която администрацията на БНБ публикува списък на всички длъжници - лица които имат неуредени кредити. Поради това, изразът "кредитен милионер" съдържа негативна конотация и предполага нетърпимост и изключително негативно обществено отношение. Касае се за лица, които са просперирали финансово с кредити от финансови институции, които те не са изплатили. В този смисъл, от морална гледна точка, тези лица не се ползват с добра репутация и се възприемат като нечестни. Законът забранява тези лица да заемат някои длъжности.

Горното характеризира използвания от ищцата израз – "кредитен милионер" като клеветнически и вредящ на обществената репутация на лицето (по отношение на което е използван) и преценките за неговата личност. Клеветническото обстоятелство е било разгласено чрез пресата до голям брой читатели. Фактът, че първата версия на статията има по-малък тираж от втората, която съдържа и опровержение на М. Д. няма ефект, защото тиражът на печатния материал няма връзка с криминалния характер на действието.

Действието е извършено преднамерено, виновно (*mens rea*) и безотговорно. Ищцата разбира престъпния характер на действието си и неговия клеветнически ефект като е приела, че това е възможно да настъпи. Тя осъществява друга цел, която не е противозаконна - да информира читателите на вестника относно последните новини във връзка с кандидатите за поста заместник министър на финансите в кабинета на Сакс-Кобурготски, но е била наясно, че публикуваната информация е невярна и не отговаря на действителните факти. Констатациите на съда в това отношение се основават на факта, че ищцата не извършва подходящо журналистическо проучване преди публикацията.

По времето на публикацията не съществуват законодателни изисквания за провеждането на журналистически проучвания. Поради това, журналистите в своята работа трябва да се съобразяват с установените обичайни правила в бранша, които отговарят на чл. 39 до 41 от Конституцията от 1991 г. (вж. т. 31, долу), които съдържат изисквания и ограничения за упражняването на така оповестените права. В конкретния случай е установено, че ищцата не е провела комплексно и задълбочено журналистическо проучване, каквото се изисква от правилата на разследващата журналистика, а именно - да се получи потвърждение от два независими източника.

Първият източник на ищцата е депутат от парламентарното мнозинство, който предава информацията относно М.Д. извън протокола, без да цитира източници, от което остава неясно дали той я е придобил чрез участието си в една парламентарна комисия или също по неофициални канали. Съгласно най-добрите журналистически практики е трябвало да бъде считан за ненадежден източник. Този факт е задължавал ищцата да провери надлежно информацията, която е получила чрез други, публични и надеждни източници и да не се

доверява изцяло на чутото в парламента. Информацията, получена от г-н Н. в действителност не съставлява друг сигурен източник на информация. Последният разчита на публикацията на издателската къща *Труд* на *Пълния списък на кредитните милионери*, в увода към който М.Д. е идентифициран като длъжник чрез три свои компании - ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД. Поради това, ищцата е била длъжна да провери дали М. Д. притежава дялове в тези компании, защото простото свързване на неговото име с компаниите в дадена публикация не е достатъчно информацията да се възприема като автентична. Това заключение се подсилва от факта, че публикацията дава наименования на фирмите, но не на техните акционери, поради което, посоченото в увода не се потвърждава от съдържанието. Все пак, ищцата не е предприела необходимите стъпки да провери изнесените от г-н Н. факти, както и увода на публикацията. Тя единствено установява, след справка в информационната система *APIS*, че М. Д. е собственик на дялове в компанията Витаплант ООД, която също така фигурира в списъка на лицата с неуредени кредити. Но, фирмата Витаплант ООД не е сред компаниите, свързани с М. Д. според увода към публикацията, което е трябвало да накара ищцата да пре-провери своите допускания. Все пак, ищцата приема, че връзката, която установява е достатъчна, за да потвърди твърдението, че М.Д. е кредитен милионер. Така, тя не изпълнява задължението си за задълбочена проверка на информацията чрез надеждни, независими източници. Ищцата не проверява дали твърденията в увода към публикацията, че М.Д. е свързан с три задължнели компании отговаря на истината, което е било задължително. Фактът, че работи в ежедневник не я освобождава от задължението да провежда задълбочени журналистически проучвания. Тя е разполагала с информация от фирмения регистър, който е публичен, за да провери истинността на информацията, която е събрала. Ищцата не само, че не е направила това, но в своята статия тя се позовава на документ, с който не е била надлежно запозната - официалния списък на заемополучателите, изготвен от БНБ. Твърдението в нейната статия, че трите компании - ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД са компании на М.Д. не е подкрепено от задължителното журналистическо проучване. Нейният източник, г-н Н. разчита на публикацията в *Труд*, което в действителност означава, че информацията на ищцата се основава единствено на увода към списъка, което не е било достатъчно, ако е приела, че тази информация също не е проверена. Правото на читателя да бъде информиран за т. н. "горещи новини" не освобождава авторката на статията от внимателна проверка на точността на нейната публикация. Фактът, че ищцата не е предприела необходимите стъпки в тази насока потвърждава заключението на съда, че нейното действие е предназначено. Необходим е баланс между правото на читателя на информация и правата на лицата, които са засегнати от журналистически материали. Отговорна за този баланс е авторката, която трябва да съблюдава правилата на разследващата журналистика. Несъмнено, времето и средствата, с които един журналист в ежедневник разполага, за да проведе обстойно разследване на текущ случай са много ограничени, но ищцата е трябвало да направи възможното, за да провери информацията, която е събрала. В настоящия случай, ищцата е имала достатъчно време да се консултира с фирмения регистър, за да докладва не само слухове от лобито на парламента, но и същевременно да представи действителните факти. Именно пасивността на ищцата по отношение на втория елемент превръща нейния акт в криминален. Липсата на пълно вникване във фактите, което да бъде осъществено с подобаваща журналистическа загриженост, както и изявлението на ищцата, че тя не е провела пълно проучване относно участието на М. Д. в упоменатите в статията фирми позволяват на съда да заключи, че тя не е била убедена във верността на обвиненията си. Обратно, фактът, че ищцата е опитна журналистка, поддържа контакти с колегите си от други медии с които обменя и информация за такива новини, позволява на съда да заключи, че тя е знаела, че информацията за неуредени кредити на М. Д. е публикувана преди. Поради това, тя е знаела, че двата вестника, публикували подобни статии, също така са публикували опровержения и са се извинили на М. Д. за неверността на техните твърдения. Ищцата не е извършила всичко, което професионално е трябвало да направи по отношение на това конкретно проучване, което говори за преднамереност. Тя си позволява да се опре на източници, които не е проверила, но които правят нейната статия да изглежда убедителна и обективна.

ОТНОСНО НАКАЗАНИЕТО:

При определяне на типа и размера на наказанието, Съдът се е съобразил със следното:

Съдът приема, че всички необходими предпоставки за замяна на углавната отговорност на ищцата и налагането на административно наказание са налице. Простъпката ѝ е наказуема с глоба. Ищцата не е осъждана за престъпление от общ характер и не е реабилитирана от углавна отговорност... На това основание, съдът приема, че ищцата следва да бъде освободена от углавна отговорност и наказана административно с глоба.

При определяне на сумата на глобата, Съдът е взел под внимание доходите на ищцата като журналистка, както и някои смекчаващи вината обстоятелства, като критично отношение към нейното деяние, сътрудничество за установяване на фактите и благонамереност. Всичко това е в полза на по-ниска глоба, която е 500 деноминирани лева.

Съдът разглежда възможността ... за налагане на допълнително наказание, но приема, че това не е необходимо, тъй като глобата има достатъчно поправително и възпиращо действие върху ищцата и обществото.

ОТНОСНО ГРАЖДАНСКИЯ ИСК:

Наличието на щета в резултат на простъпката по чл. 147 § 1 от Наказателния кодекс от 1968 г. е безспорна презумпция и с оглед на констатацията на съда, че ищцата е действала виновно, единственият открит въпрос е размерът на наказанието. Извън всяко съмнение е, че публикацията на която е авторка ищцата уврежда репутацията на М. Д. и обществената преценка за него. Поради това, той трябва да бъде компенсиран за вредата. В същото време, не е доказано по безспорен начин, че статията е навредила на отношенията му с неговите партньори в бизнеса, или е попречила за перспективна кариера в изпълнителната власт, т. е., да му попречи да бъде назначен на висока длъжност. Твърденията му в тази посока остават чиста догадка, лишена от ясно разграничение между реалност и възможност. Всички доказателства в углавното производство са предмет на доказателства и проверка на процес, включително размерът на щетата. На това основание, отсъствието на доказателства води до заключението, че искът на М.Д. за 10,000 лв. не е доказан. Ищецът не е освободен от отговорност за доказване на точния размер на понесената щета, независимо от неговото указание в наказателния иск, че сумата ще бъде дарена за благотворителни цели.

Съдът постановява безпристрастно, както се изисква по закон и според наличните прецеденти, като приема, че ищцата трябва да бъде задължена да плати на М.Д. сумата от 2,000 лв. като компенсация за неимуществени вреди, претърпени в резултат на простъпката. Ищцата следва да заплати законна лихва върху тази сума за времето от 4 август 2001 г. до уреждане на плащането. ..."

27. На 15 октомври 2002 г. ищцата обжалва пред Софийския градски съд. Тя привежда довода, че съдът на по-долна инстанция е допуснал грешка с промяната в нареждането си, с което ѝ разрешава да представи доказателства с довода, че тези доказателства вече са представени от вносителя на частния наказателен иск. По този начин ограничава нейните възможности да докаже истинността на своите твърдения срещу М. Д. Съдът на по-долна инстанция е допуснал грешка също така като е приел, че тя е действала виновно с твърдението, че М. Д. е кредитен милионер, което е изключено пред вид предходните публикации. В заключение ищцата заявява, че нейното осъждане и присъдата противоречат на чл. 10 от Конвенцията. Един журналист има право да потвърди информация получена от други, които са действали по служба, както е било в случая. Тя е била длъжна да потвърди публично разкрита информация. Тя е получила информацията от депутат в парламента непосредствено след обсъждане в неговата парламентарна група по въпроса и само я е пропуснала.

28. В допълнително изложение от 24 март 2003 г., ищцата не е отправила предумишлено клевета, тъй като М. Д. действително е "кредитен милионер", което е компрометиращото, а не, дали участва в разни фирми. Фактът се потвърждава от присъда, с която се отхвърля негов наказателен иск срещу Медиа Холдинг АД. Представеното доказателство само потвърждава, че

той не е в списъка на "кредитните милионери" като физическо лице. Поради това, все още е възможно той да е такъв чрез участието си в някои компании, както тя се опитва да докаже. Констатациите на съда от по-долна инстанция по отношение на прякото и непряко участие на М.Д. в споменатите компании са също погрешни. Съдът, също така, некоректно е приел, че ищцата е действала безотговорно. Тя лично, както и нейните колеги са направили многократни проверки чрез различни източници, които са ги накарали да мислят добросъвестно и в съответствие с правилата на разследващата журналистика, че М.Д. е "кредитен милионер".

Предполагамата недостатъчност на доказателства може единствено да укаже неглежиране, но не умисъл. Накрая, фактът, че оспорваната информация е била вече публикувана, изключва клеветата.

29. Софийският градски съд заседава на 31 март 2003 година. Съдът приема редица документи, набавени от ищцата като доказателства с оглед на установяването на участието на М.Д. във Витаплант ООД, отхвърля някои други искания за доказателства на ищцата и изслушва доводите на страните.

30. На заключително заседание от 19 май 2003 г., Софийският градски съд отбелязва фактите, посочени в т. 12-16 горе, включително частта, отнасяща се до участието на М.Д. във Витаплант ООД по време, когато е теглила банкови кредити, които не изплаща и потвърждава осъждането и присъдата на ищцата както следва:

"... Страните нямат разногласия относно фактите установени от съда. Няма спор също така относно констатациите на съда от по-долна инстанция, че твърдението че дадено лице е "кредитен милионер" заради появата на притежавани от него фирми в списъка на БНБ на длъжниците с невъзвръщаеми кредити е обективно компрометираща. Защитата на ищцата повдига правни аргументи, които очертават два спорни въпроса.

Първият е има ли клевета, когато фактите, изложени в публикацията са неверни, но заключението направено въз основа на тях е вярно на друго основание. Защитата твърди, че М.Д. в действителност е "кредитен милионер" не въз основа на фирмите, посочени в публикацията, но поради неговото участие в друга компания - Витаплант ООД.

Вторият е дали лице, което притежава дял в компания с неуредени кредити може да бъде считано за "кредитен милионер".

Позицията на Съда по този въпрос е следната:

Няма правна дефиниция на понятието "кредитен милионер". То навлиза в езика на журналистите и се използва в говоримата реч за да опише лица, които са придобили големи суми пари като са ползвали лично или чрез физически или юридически лица, свързани с тях необезпечени банкови кредити, които не са платени и са били включени в списъка на БНБ като невъзвръщаеми. Изразът е с негативен смисъл, защото кара да се подразбира, че въпросните хора вероятно са отговорни за кризата в банковата система и т. н. "източване" на банките, ще рече забогатяване с незаконни способи. Списък на "кредитните милионери" никога не е издаван като официален документ на БНБ. Има списък на лица с неизплатени кредити към 1997 г., който е бил съставен в изпълнение на Закона за информация за необслужвани кредити от 1997 година. Този закон изисква подлежащите на докладване кредити да надхвърлят 5,000 германски марки но не се отнася за кредити със седем-цифрени или по-големи суми. Съгласно закона, списъкът се публикува в специален бюлетин, който не е предмет на банкова тайна и се разпраща до Главната прокуратура, МВР, данъчната и митническата администрации и Народното събрание. След получаването му в Народното събрание на 21 януари 1998 г. списъкът става достояние на журналисти и е публикуван изцяло или на части като списък на "кредитните милионери". Фактически, не притежанието на определени компании е компрометиращо, а това да бъдеш "кредитен милионер". От гледище на съда, такава дисекция на становището в публикацията на ищцата и приложението на ал. 2 от чл. 147 от Наказателния кодекс към една част от резултатите не може да бъде направена по следните причини:

Читателите не са длъжни да приемат безкритично твърденията на журналистите. Едно изобилие от специфично подбрани факти в подкрепа на тези твърдения е ключ към убеждаването на читателите, че те са достоверни. Такива факти в случая са цитирането на официален документ, в който се съдържа името на М. Д. (което не е вярно) и цитирането на конкретни фирми, притежавани от М. Д. със специфични дългове (също невярно). Няма съмнение, че без тези неверни твърдения е нямало да бъде подкрепено и убедително твърдението, че М. Д. е "кредитен милионер" и за него е нямало да бъде проблем да го отхвърли. Би било грешно да се раздели едно уверение, което съдържа компрометиращо обстоятелство на две части по една втора причина: вредата върху репутацията и обществената преценка за едно опозорено лице не е постоянна величина. Величината на тази щета може да се променя значително. В настоящия случай, когато има твърдение, че едно лице е "кредитен милионер" поради участието си в компании, които са получили кредити, Съдът счита, че колкото по-голяма е сумата на неуредените кредити, толкова повече компании са ги получили и толкова по-пряка е връзката на лицето със задълженелите компании и не на последно място - колкото по-шумен е общественият скандал, толкова по компрометиращо е изявлението. М. Д. е щял да бъде по-малко оклеветен, ако сумата на необслужваните кредити е била един вместо 20 милиона лева, ако статията е посочила някоя неизвестна фирма вместо три, които са станали нарицателни заради връзката си с криминалните разследвания и ако М.Д. не е бил посочен като техен единствен собственик вместо само като притежател на акции в тях.

Поради смисъла, който се придава на изрази "кредитен милионер", Съдът счита, че когато една фирма е теглила кредит, дадено лице може да се възприема като възползвало се от кредита в размер на милиони левове, само ако неговата връзка с компанията е пряка, а не опосредствена чрез участие в компании, които на свой ред участват в други компании, и ако делът му е достатъчно голям, за да позволи значителна сума от кредита да се прехвърли към него. Връзката може аналогично да съществува чрез участие в управлението на тези компании. По времето на получаване на кредита, М. Д. не е имал пряко участие във Витаплант ООД. Не е бил нито управител на тази компания, нито значителен притежател на акции. Самият кредит не е бил на стойност, която да го превърне в "милионер".

Доводите, свързани с наличието на присъда по гражданско дело за отхвърляне на наказателен иск от М. Д. срещу Медиа Холдин АД са несъстоятелни, тъй като от обосновката на това съдебно решение е видно, че искът не е бил подкрепен с доказателства за претърпяна неимуществена щета, доколкото гражданските съдилища не са задължени да събират такива доказателства. Това съдебно решение няма действие върху углавното производство.

Доводите относно отсъствието на вина (*mens rea*) са необосновани. Съдът счита, че съдът от по-долна инстанция правилно е приел за вярно твърдението на ищцата, че тя е съпоставила информацията с два независими източника - депутати и г-н Н., след което се е убедила в своята правдивост от многобройни публикации в различни вестници. Независимо от това, клеветата е извършена безотговорно. Ищцата е пренебрегнала своето задължение да провери информацията, която ще потвърждава в единствения достоверен източник - публичния фирмен регистър - до който тя е имала достъп. Мненията на депутатите са били неофициални, както се установява от свидетелски показания на колеги на ищцата, като г-н Н., който не притежава собствена информация насочва ищцата към публикацията на в-к *Труд*. Това води до заключението, че ищцата е била наясно с възможността, че обидната информация може да не е точна, но е пренебрегнала тази грижа за да даде своята статия за печат колкото може по-скоро"

II. РЕЛЕВАНТНОТО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

А. Конституцията от 1991

31. Релевантните текстове от Конституцията от 1991 гласят:

Чл. 39.

(1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.

(2) Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността.

Чл. 40.

(1) Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.

.....

Чл. 41.

(1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала.

(2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

В. Наказателният кодекс от 1968

32. Чл. 147 от Наказателния кодекс от 1968, в сила от март 2000 г. предвижда:

(1) Който разгласи позорно обстоятелство за друго или му припише престъпление, се наказва за клеветата с глоба от три хиляди до седем хиляди лева и с обществено порицание.

(2) Деецът не се наказва, ако се докаже истинността на разгласените обстоятелства или на приписаните престъпления.

33. За обида, разпространена чрез печатно произведение наказанието е глоба от пет хиляди лева до петнадесет хиляди лева и обществено порицание. (Чл. 148 §§ 1 (2) и 2 от НК, в сила от март 2000 г.). От март 2000 г. за всички случаи на обида наказателното преследване от общ характер се възбужда по тѣжба на пострадалия (Чл. 161 от НК, в сила от март 2000 г.). През 2005 г. се публикува неофициален сборник *"Обида и клеветата в практиката на Софийския районен съд, Сиби, 2005 г от прецеденти на Софийския районен съд и Софийския градски съд от дела за обида, в който на стр. 400 се посочва делото срещу ищцата.*

34. Чл. 78а от НК, в редакцията му, която е била в сила по това време, позволява на съдилищата да заменят наказателната отговорност на осъдените лица с административно наказание - глоба от 500 до 1,000 лв, ако:

(а) за престъплението се предвижда наказание лишаване от свобода до две години или друго по-леко наказание, когато е умишлено, (б) деецът не е осъждан за престъпление от общ характер и няма предходна замяна на наказателна отговорност с административно наказание, и (в) причинените от престъплението имуществени вреди са възстановени. Съдът, който налага глобата, може да наложи и административно наказание лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност за срок до три години.

ЗАКОНЪТ

I. ПРЕДПОЛАГАЕМО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 §§ 1 И 3 (d) ОТ КОНВЕНЦИЯТА

35. Ищцата твърди, че процесът, който е завършил с нейното осъждане не е бил справедлив. Тя иска съдът да установи нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (d), които гласят:

“1. при решаването на... каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо ... гледане... от... съд...

...

3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има минимум следните права:

...

(d) да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите, свидетелстващи против него, и да изисква призоваването и разпита на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия; ...”

A. Твърдения на страните

36. Правителството заявява, че националните съдилища са допуснали и са взели под внимание всички доказателства, които имат отношение по делото. Те са допуснали като доказателства всички документи, представени от ищцата и са й разрешили да призове всички свидетели, поискани от нея.

Съдилищата са мотивирали обстойно отказа си да приложат някои доказателствени приложения на ищцата, намирайки ги за не съответстващи на правилния ход на делото.

37. Ищцата заявява, че националните съдилища са действали в нарушение на основното правило, че тежестта на доказването е на обвинението. М.Д. не е поел тази тежест. Той не е представил удостоверение от БНБ, от което да е видно, че не фигурира в списъка на “кредитните милионери” чрез някои негови компании. Нито е привел доказателства за вината на ищцата. В същото време, съдилищата са отхвърлили искания на ищцата за доказателства, чиято цел е била да се запълнят празнотите в тезата на обвинението и да докажат истината. Първоинстанционният съд не е обсъдил нейните доказателства, че М.Д. действително фигурира в списъка на “кредитните милионери” чрез своето участие във Витаплант ООД. Апелативният съд е приел, че това е така, но въпреки това е поддържал, че М.Д. е бил оклеветен. Апелативният съд решава, че независимо от наличието на два независими източника, ищцата е била длъжна да провери своята информация в регистъра на компаниите, което внася несправедливост в процеса, тъй като не съществува правило, журналистите да се справят с регистъра. Апелативният съд също така не е обсъдил довода, че наказателната отговорност е индивидуална, макар че журналистите работят и проверяват информацията в екипи. Първоинстанционният съд също така е сгрешил, като не е призовал двамата депутати от парламента да свидетелстват относно информацията, която са дали на ищцата в Народното събрание. Същият съд погрешно е изменил своето постановление с позволение за представяне на доказателства за участието на М. Д. в някои компании.

B. Преценката на Съда

1. Допустимост

38. Съдът счита, че този иск, тъй като е близко свързан с иска по чл. 10 от Конвенцията (вж. т. 46 по-долу), не е контрастно необоснован по смисъла на чл. 35 § 3 от Конвенцията. Той също така отбелязва, че не е недопустим на други основания. Поради това трябва да бъде обявен за допустим.

2. По същество

39. Съдът започва с общото съображение, че не е негово задължение да работи във връзка с фактически или законодателни грешки, които е възможно да бъдат допуснати от националните съдилища (Вж. *García Ruiz срещу Испания* [GC], № 30544/96, § 28, ECHR 1999-I), тъй като няма функциите на апелативен съд по отношение на тези съдилища (вж. измежду другите казуси *Cornelis срещу Холандия* (dec.), № 994/03, ECHR 2004-V (извадки)).

Нещо повече, докато чл. 6 от Конвенцията гарантира правото на справедлив процес, той не урежда правилата за допустимост на доказателствата или начина, по който те да се преценяват, поради което тези положения се уреждат от националното законодателство и националните съдилища (вж. делото *García Ruiz*, посочено по-горе). В допълнение, едно изискване към защитата при дела за обида да доказва в разумни граници, че техните пледоарии до голяма степен отговарят на истината не противоречи по същество на Конвенцията (вж. *McVicar срещу Обединеното Кралство*, № 46311/99, § 87, ECHR 2002-III; и *Steel и Morris срещу Обединеното Кралство*, № 68416/01, § 93, ECHR 2005-II).

40. Относно специфичните изявления на ищцата, Съдът отбелязва следното.

41. Ищцата намира за погрешно това, че Софийският районен съд не събира доказателства и не установява дали М. Д. е имал непряко участие във Витаплант ООД - компания, която фигурира в списъка на БНБ (вж. т. 6, 25 и 26, горе). Но Съдът отбелязва, че този пропуск е коригиран при обжалването. Софийският градски съд допуска доказателство по този пункт и намира, че М. Д. непряко е участвал в тази компания. Но приема, че това непряко участие не прави изявлението на ищцата, че М. Д. е “кредитен милионер” необходимо, тъй като нейното изявление че М. Д. е “кредитен милионер” е направено на базата на неговото предполагаемо притежание на три други фирми (вж. т. 29 и 30 горе). Съдът не приема това решение да бъде оспорено, тъй като не го намира за необосновано.

42. По-нататък, ищцата атакува не призоваването за свидетели от Софийския районен съд на депутати от парламента (вж. т. 25 горе). Но, съгласно утвърденото прецедентно право, чл. 6 § 3 (d) предоставя на националните съдилища преценката за призоваване на свидетели (вж. измежду другите казуси *Perna срещу Италия* [GC], № 48898/99, § 29, ECHR 2003-V). Тъй като ищцата не назовава депутата, националният съд едва ли може да бъде упрекуван че не го призовава. Във всеки случай, с оглед на основанията, по които ищцата е намерена за виновна, не може да се счита, че тези свидетелски показания са могли да бъдат решаващи за нейното осъждане (също., §§ 31 и 32).

43. Доколкото ищцата оспорва начина, по който Софийският районен съд и Софийският градски съд преценяват доказателствата и установяват фактите, както и начина по който Софийският градски съд интерпретира нейното задължение да проведе подходящо журналистическо проучване, Съдът счита, че не е в кръга на функциите му да взема отношение относно грешки свързани с фактите или закона, които е възможно да бъдат допуснати в национален съд (вж. т. 39 горе). Съдът не счита, че присъдите на националните съдилища са били произволни и настоява, че националните власти, в частност съдилищата, които интерпретират и прилагат националното законодателство (вж. *Thorgeir Thorgeirson срещу Исландия*, съдебно решение от 25 юни 1992 г., Серия А № 239, стр. 25, § 58; и *Casado Coca срещу Испания*, съдебно решение от 24 февруари 1994 г., Серия А № 285-A, стр. 18, § 43).

44. Пред вид горните допускания, Съдът не счита, че процесът срещу ищцата е бил несправедлив.

45. Не се установява нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (d) от Конвенцията.

II. НЕУСТАНОВЕНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 10 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

46. Ищцата се оплаква, че нейното осъждане представлява неоправдана намеса в правото ѝ на изразяване. Тя се позовава на чл. 10 от Конвенцията, който гласи:

“1. Всеки има право на свобода на изразяването на мнения. Това право включва свободата на всеки да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от държавните граници...

2.Упражняването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност и на териториалната цялост, за предотвратяването на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или правата на другите, за предотвратяване разкриването на информация, получена доверително, или за гарантиране авторитета и безпристрастността на правосъдието."

А. Заявления на страните

47. Позицията на правителството е, че свободата на изразяване на журналистите не бива да бъде упражнявана във вреда на личната репутация. Поради това при всеки случай е от съществено значение да се прецени дали информацията, която те възнамеряват да публикуват е точна. В конкретния случай това не е било така; обществеността е била подвеждана, тъй като информацията, която се съдържа в статията на ищцата не отговаря на истината. Извън всяко съмнение е, че ако журналистите имат достъп до официален документ, от тях няма да се изисква да верифицират неговата достоверност. Ищцата нито се е запознала с официалния списък на "кредитните милионери", нито е проверила фирмения регистър, за да се убеди, че М. Д. има участие в упоменатите от нея фирми. Тя се е доверила на своите източници без да се безпокои да провери дали тяхната информация е точна и без да държи сметка за факта, че публикацията на *Труд* и преди всичко уводът нямат характера на официална публикация. По този начин, ищцата не е провела надеждно журналистическо разследване преди да информира обществеността, че М.Д. е "кредитен милионер". Тя дори е подкрепила своето твърдение със специфични, но неверни изявления, които са породили погрешното впечатление, че тази информация е проверена и автентична. На процеса тя признава пропускат си да проведе надеждна верификация.

48. Правителството също така счита, че изявлението на ищцата без съмнение е било негативно и е довело до сериозно публично неодобрение на М.Д. като е било представено като съобщение на факт. Такава публикация би трябвало да се базира на сериозно доказателство. Двете съдебни инстанции са позволили на страните по делото да приведат доказателства по този въпрос и са основали своите решения на констатацията, че твърдението на ищцата не е било вярно. Софийският районен съд е придал сериозно значение на това положение, а Софийският градски съд се е занимавал обстойно с въпроса, бил ли е М.Д. "кредитен милионер" въз основа на своето участие в друга компания.

49. Накрая, правителството поставя ударение на факта, че възмездие, което търси М.Д. - частен наказателен иск заедно с иск за обезщетение е обичайно и достъпно за всяко лице, чиято репутация е атакувана. Важно е също така, че съдът е отклонил углавната отговорност на ищцата и е наложил само административно наказание. Сумата на обезщетението, присъдено на М.Д. също не е необоснована.

50. Ищцата заявява, че в едно демократично общество не е необходимо да се прибегва до наказателни мерки, за да се ограничава свободата на изразяване. Наказателното законодателство има необосновано охлаждащ ефект върху свободата на изразяване. Това е от особено значение за журналистите, които не разполагат със собствени източници и разчитат на други да ги снабдяват с информация. Наказателната отговорност също е проблематична, защото журналистите работят в екипи, а наказанията са индивидуални.

51. Възгледът на ищцата е, че изискването от ответникът в дело за клевета да доказва верността на изявленията си е несъразмерно. В такова производство, съдилищата се интересуват само от истинността на оспорените твърдения, без да проверяват репутацията на тези, които се предполага, че са обидени. Тази репутация е приета за добра без никакви гаранции. Това довежда до положение на злоупотреба с права и *de facto* до обвинение при невиновност.

52. Ищцата също така изтъква, че съдилищата не са взели под внимание степента, до която оспорваните твърдения действително са накърнили репутацията на М.Д. и са допуснали грешка като са приели, че той е бил обиден поради простата грешка в наименованията на компаниите, чрез които се появява в списъка с невъзвръщаеми кредити. Спорната публикация на практика не е повлияла на общественото положение на М. Д.. Целта, повече е била да се информира обществеността относно кандидатите за поста заместник министър на финансите. Наличието на публична

информация по тази тема е била по-важна от факта, дали М. Д. фигурира в списъка заради една или друга компания. Грешката на ищцата в тази насока е била предизвикана от намеците на депутатите в парламента. Констатацията, че изявлението на ищцата не е отговаряло на истината е погрешно, тъй като единствената част, която не е вярна е наименованието на фирмата, притежавана от М. Д., а не фактът, че е "кредитен милионер".

53. Заявлението на правителството, че ищцата не се е справила със списъка на БНБ се конфронтира с констатациите на Софийския градски съд, който заявява, че М.Д. се появява в списъка чрез Витаплант ООД, едно становище, което ищцата доказва. Постановлението на Софийския градски съд, че ищцата е била задължена да провери своята информация във фирмения регистър е прекомерно. Не съществува такова задължение и дори, такава верификация би била неизпълнима с оглед на необходимото време. Националните съдилища допускат грешка като не призовават депутатите от парламента, с които ищцата е разговаряла. Техните имена са били конкретизирани в показанията на г-н Н., другият журналист, присъствал във фоайето на Народното събрание на 3 август 2001 година. Тези депутати, единият от които е бизнес-партньор на М. Д., са подвели ищцата с неточна информация, за да предизвикат присъда, казвайки, че М. Д. не е "кредитен милионер", като по този начин укриват участието му във Витаплант ООД. Софийският градски съд събира доказателства за участието на М. Д. във Витаплант ООД и прави констатации в тази насока. М.Д. реално не е търпял каквото и да било предразсъдъци относно репутацията си, тъй като чрез тази фирма е теглил заеми без да ги връща, както е видно от договори, представени от него в съда

В. Преценката на Съда

1. Допустимост

54. Съдът счита, че този иск не е контрастно необоснован по смисъла на чл. 35 § 3 от Конвенцията. Също така отбелязва, че не е недопустим на други основания. Поради това трябва да се приеме за допустим.

2. По същество

55. Страните нямат разногласия, че осъждането на ищцата представлява намеса на държавата в нейното право на свобода на изразяването. Съдът няма основание за различна позиция. Такава намеса би била в нарушение на Конвенцията, ако не са удовлетворени критериите от алинея втора на чл. 10. На това основание, Съдът трябва да определи дали е била "предписано по закон" съгласно една или повече законни цели, посочени в тази алинея и е била "необходима в едно демократично общество", за да постигне тази или тези цели.

56. Съдът намери и това не се оспорва, че намесата "се изисква по закон" след като ищцата е осъдена на основание на чл. 147 и 148 от Наказателния кодекс (вж. т. 26, 32 и 33 горе). Съдът намери също така, че намесата и изпълнява една от законните цели, заложили в алинея 2 на чл. 10: защитата на "репутацията или правата на другите", ще рече на М. Д..

57. Остава да се установи дали намесата е била "необходима в едно демократично общество". В това отношение са налице следните общи принципи от прецедентите на Съда (вж. неотдавнашното решение, *Pedersen и Baadsgaard срещу Denmark* [GC], № 49017/99, §§ 68-70 и 76 *in limine*, ECHR 2004-XI, с допълнителни позовавания):

(а) Проверката относно потребността в едно демократично общество изисква Съдът да определи дали намесата отговаря на пресираща обществена необходимост. Страните, ратифицирали Конвенцията имат свои предели в преценката дали такава потребност съществува, но това е свързано с европейския надзор, който включва както законодателството, така и решенията с които се прилага, дори тези, които са издадени от независими съдилища. Поради това, Съдът има властта да постановява окончателно дали едно "ограничение" е съвместимо със свободата на изразяване, в съответствие със защитата на чл. 10.

(б) Задачата на Съда в упражняването на неговата надзорна функция не е да заема мястото на вътрешните съдилища, а да преразглежда съгласно чл. 10 решенията, които са приети в съответствие със своите лимити за окачествяване. Това не означава, че надзорът е ограничен до

констатации дали съответната държава упражнява това право разумно, с внимание и добронамереност; това, което Съдът трябва да направи е да вниква в намесата, предмет на жалбите в светлината на цялостните казуси, включително съдържанието на коментарите по отношение на ищците и контекста, в който са направени.

(с) По-конкретно, Съдът трябва да определи дали причините, приведени от националните власти, за да оправдаят намесата са пропорционални на преследваните законни цели. Като действа така, Съдът трябва да се убеждава, че националните власти, като се опират на приемлива преценка на съответните факти, са приложили стандарти, които са съответствали на принципите, заложиени в чл. 10.

(d) Като преценява пропорционалността на намесата, Съдът трябва да прави разлика между привеждане на факти и оценка на стойностите, докато съществуването на фактите може да бъде демонстрирано, истинността на стойностната оценка не се поддава на доказване. Класификацията на едно становище като факт или като стойностна преценка е въпрос, който на първо място попада в обхвата на оценка на националните власти, по-конкретно местните съдилища.

58. Съдът отбелязва във връзка с конкретния случай, че ищцата, журналистка във вестник, е осъдена и наказана за написване на статия (вж. т. 5, 12 и 14 горе). Поради това, казусът касае конкретно свободата на пресата. Съдът подчертава при многобройни случаи съществената роля, която играе пресата в едно демократично общество. Той изтъква, че макар пресата да не бива да престъпва определени граници, по-конкретно по отношение на репутацията и правата на други, нейният дълг е да предава по начин, съвместим с нейните задължения и отговорности, информация и идеи по всички въпроси от обществен интерес, и не само че пресата има за задача да предава такава информация и идеи, но и да получава. Така, пределът на оценка на националните власти се описва от интересите на едно демократично общество да дава възможност на пресата да изпълнява своята жизнена роля на "обществен пазител" (вж. *Radio France и други Others срещу Франция*, № 53984/00, § 33, ECHR 2004-II, с допълнителни позовавания).

59. Съдът също така отбелязва, че въпросната статия в настоящия случай съобщава факти, свързани с кандидатурата на известен политик (вж. т. 8 горе) за поста заместник министър на финансите. Въпросът е считан за особено сериозен за да бъде свикана среща на парламентарната група на коалицията (вж. т. 12 горе). Не може да има съмнение, че въпросът е бил от съществен обществен интерес и че разпространението на информация за нея е било съставна част от задачата, която се придава на медиите в едно демократично общество (пак там, § 34).

60. Би трябвало също така да се вземе под внимание, че в качеството си на политик и кандидат за държавен пост, М.Д. неизбежно и осведомено се е открил за обществен контрол (Вж. *Lingens срещу Австрия*, съдебно решение от 8 юли 1986 г., Серия А № 103, стр. 26, § 42; и *Oberschlick срещу Австрия (№ 1)*, съдебно решение от 23 май 1991 г., Серия А № 204, стр. 26, § 59), по-конкретно що се отнася до въпроси, навлизащи в неговата финансова почтеност.

61. Чл. 10 от Конвенцията все пак не гарантира изцяло неограничена свобода на изразяване дори по отношение на печатното покритие на въпроси от особено обществено значение и политически фигури. Съгласно условията на алинея 2 от този член, упражняването на тази свобода се придружава от "задължения и отговорности", които се прилагат и по отношение на пресата. Тези "задължения и отговорности" придобиват значение, когато, както в дадения случай става въпрос за атака срещу репутацията на именити личности и подценяване "правата на други". Предвид "задълженията и отговорностите", свързани с упражняването на свободата на изразяване, гаранцията за журналистите по чл. 10 във връзка с репортажи по въпроси от общ интерес е свързано с условието за добронамереност на действието, с цел да предоставят точна и надеждна информация в съответствие с етиката на журнализма (вж. *mutatis mutandis (с промените)*, *Bladet Tromsø и Stensaas срещу Норвегия* [GC], № 21980/93, § 65, ECHR 1999-III).

62. Изявлението, че М.Д. фигурира в списъка, изготвен от БНБ поради притежанието от негова страна на три конкретно наименовани компании е очевидно изкривяване на фактите и като такова несигурно за потвърждение (вж. измежду други, *McVicar*, § 83; *Steel and Morris*, §§ 90 in fine и 94, посочени по-горе; и *Панев срещу България*, № 35125/97, решение на Комисията от 3 декември 1997 г., не докладвано). За разлика от остатъка от статията, изказът на това изявление не остава съмнения, че произхожда от ищцата, а не от депутатите, които са я подвели към подозрения, свързани с кандидатурата на М.Д. за поста заместник министър на финансите. То е формулирано с

термини, които навеждат на възприятието, че информацията дадена от ищцата е пряко базирана на официалния списък на БНБ, а не на други публикации, като тази в *Труд* (вж. т. 14 горе). Поради това не може да се каже, че ищцата съобщава това, което са казали други и просто е пропуснала да се дистанцира (вж., *mutatis mutandis*, *Radio France* и други, цитирани горе, § 38; *Thoma срещу Люксембург*, № 38432/97, §§ 63 и 64, ECHR 2001-III; и *Pedersen u Baadsgaard*, цитирани горе, § 77). Като приема обвинителните твърдения като свои, тя носи отговорност за тяхната достоверност.

63. Както беше посочено вече (вж. т. 41 горе), в последвалото производство, на ищцата е позволено да даде сведения относно верността на своето изявление (вж. *Colombani u други срещу Франция*, № 51279/99, § 66, ECHR 2002-V). С оглед на естеството на това твърдение, тази задача не е била необичайна и неизпълнима (вж. *Thorgeir Thorgeirson*, цитиран по-горе, стр.28, § 65 *in fine*). Все пак тя успява да докаже само, че М.Д. фигурира в списъка чрез компанията Витаплант ООД, но не чрез компаниите ФБК "Макском", "Макском холдинг" и "Макском" ООД, посочени в статията (вж. т. 14, 25, 29 и 30 горе). Софийският градски съд приема, че това не прави нейното изявление не клеветническо, тъй като едно е да се каже, че дадено лице е "кредитен милионер" поради индиректното си участие в дадена компания и съвсем друго - да се каже, че притежава изцяло три компании, които са в списъка на длъжниците. Съдът не намира основание да постави под въпрос тази констатация.

64. Съдът трябва също така да провери, дали проучването, направено от ищцата преди публикацията на невярното изявление фактически е било добронамерено и отговаря на нормалните журналистически задължения за верифициране на едно фактическо твърдение. Прецедентното право на Съда дава яснота по въпроса, че колкото по-сериозно е обвинението, толкова по-солидна трябва да бъде фактическата основа (вж. *Pedersen and Baadsgaard*, цитирани по-горе, § 78 *in fine*). Обвинението на ищцата е доста сериозно (вж., *mutatis mutandis*, *Thoma*, цитиран по-горе, § 57) и поради това изисква съществено оправдание, най-вече защото е направено в национален ежедневник с голям (вж. т. 5 и 18 горе). Съдът отбелязва, че националните съдилища единодушно приемат, че ищцата не е верифицирала достатъчно информацията преди публикацията. Тези съдилища установяват, че в своето желание да предаде новината бързо, тя е пропуснала да се консултира с надеждни източници, като е предпочела да се опре на източници, които според най-добрата журналистическа практика не могат да се считат за надеждни (вж. т. 26 и 30 горе). Съдът не намира основание да приеме друго заключение.

65. Особени основания са необходими, за да може една медия да се разтовари от рутинните си задължения да удостоверява съобщения за факти, които са обидни за частни лица. Дали такива основания съществуват, зависи по-конкретно от естеството и степента на обидата и степента, до която една медия може да счита основателно своите източници за надеждни с оглед на обвиненията (вж. *McVicar*, § 84; и *Pedersen u Baadsgaard*, § 78, цитирани по-горе). Съдът отбелязва в тази връзка, че уводът към публикацията във в-к *Труд* очевидно не може да се причисли към официалните доклади. Ищцата, съответно не е била в правото си да се опре на него безусловно (вж. *Bladet Tromsø and Stensaas*, §§ 66, 68, 71 и 72; и *Colombani u други*, § 65, цитирани горе). Нито би могла безрезервно да разчита на неофициални изказвания на двама депутати във фоайето на Народното събрание. Това заключение не може да се промени, дори ако ситуацията бъде проверена във вида, както е изглеждала на ищцата в тогавашния момент вместо от дистанцията на времето (вж. *Bladet Tromsø and Stensaas*, цитирани по-горе, §§ 66 *in fine* and 72). Националните съдилища, които са се занимавали конкретно с този въпрос, намират, че дори ако "времето и средствата за надеждна проверка, които са на разположение на един журналист в ежедневник са силно ограничени" ищцата все пак е сверила фактите с надеждни източници неадекватно и по този начин не е действала в съответствие с обичайните правила на разследващата журналистика, за да публикува факти, които е знаела или е трябвало да знае че са несигурни (вж. т. 26 и 30 above). Съдът не вижда основание да приеме друго. Нито счита, че ищцата е била освободена на други основания от надеждно верифициране на информацията.

66. Вярно е, че поради оплакването на М. Д. статията е била изменена скоро след началото на нейното публикуване (вж. т. 17 горе). Все пак, изменението не променя факта, че с оригиналната версия на статията са се запознали значителен брой читатели (вж. *mutatis mutandis*, *Radio France and Others*, cited above, §§ 35 and 38 *in fine*). Също така е вярно, че два дни по-късно вестникът отпечатва отговора на М.Д. (вж. т. 19 горе). Все пак този отговор, макар и показателен за волята на

вестника да поправи ситуацията, не заличава напълно щетата, причинена по отношение на репутацията на М.Д.. Във всеки случай тези развития, които се осъществяват едва след като вестникът и ищцата са разбрали за обидната същност на обвиненията, не показват, че ищцата е била загрижена за установяване на тяхната истинност или надеждност до висок стандарт преди отпечатване на статията (вж. *McVicar*, горе, § 86).

67. При оценяването на необходимостта от намеса, е важно също така да се провери пътят по който националните съдилища са работили по случая и по-конкретно дали те са приложили стандарти, съответстващи на принципите, заложили в чл. 10 на Конвенцията (вж. т. 57 горе). Един прочит на присъдите на Софийския районен съд и Софийския градски съд (вж. т. 26 и 30 горе) показва, че те изцяло приемат, че настоящият случай включва конфликт между правото на достоверна информация и защита на репутацията или правата на другите, един конфликт, който те решават с претегляне на съответните разглеждания.

68. С оглед на горното, Съдът е удовлетворен, че основанията, приведени от националните съдилища за осъждането на ищцата са релевантни и достатъчни по смисъла на прецедентното право. В тази връзка, Съдът счита, че не е в състояние да последва аргументите на ищцата, че самото приложение на санкции от углавното законодателство в казуси на клевета е в нарушение на чл. 10. С оглед на предела на преценка на договарящите се страни по тази клауза, една наказателна мярка по дело за клевета не може като такова да се счита за несъразмерно на преследваната цел (вж. *Radio France and Others*, цитирано горе, § 40; and *Lindon, Otchakovsky-Laurens and July срещу Франция* [GC], nos. 21279/02 и 36448/02, § 59, ECHR 2007-...). Нито е в противоречие с Конвенцията да се изисква от ответничката да докаже, до разумен стандарт, че нейните обвинения са верни в значителна степен (вж. т. 39 горе). Следва също така да се има пред вид, че на производството е даден ход по инициатива на М. Д., а не на държавата (вж. *Raichinov срещу България*, № 47579/99, § 50 *in fine*, 20 април 2006), и че макар и наченато като наказателно, завършва само с административна санкция (вж. т. 26 и 34 горе).

69. Съдът трябва накрая да се увери, че наказанието, наложено на ищцата не нарушава баланса между нейната свобода на изразяване и потребността да бъде защитена репутацията на М. Д. (вж. *Cumprănă and Mazăre срещу Romania* [GC], № 33348/96, § 111, ECHR 2004-XI). Съдът счита, че наложената на ищцата санкция - (административна глоба от 500¹ лв., плюс нареждане да се изплати на М. Д. компенсация на стойност от 2,000² лв. и да се покрият съдебните разноски в размер на BGN 550³ лв.) – при конкретните обстоятелства по казуса не е прекомерна. Съдът придава особена тежест на факта, че както беше отбелязано, че след като осъжда ищцата Софийският районен съд променя нейната наказателна отговорност и налага административна санкция, като избира минималната възможна глоба, като взима под внимание доходите на ищцата и други смекчаващи обстоятелства, като се въздържа от разпореждане за професионална възбрана за ищцата. (вж. т. 26 и 34 горе в сравнение с казуса *Cumprănă and Mazăre*, цитиран горе, §§ 37, 112, 113 *in fine* и 118). Съдът налага само една пета от исканото обезщетение и дава убедителни доводи за своето решение по тази точка (вж. т. 22 и 26 горе), в съответствие с прецедентното право на този съд, че присъждането на щети за обида трябва да бъде в разумно съотношение към понесеното увреждане на репутацията (see *Tolstoy Miloslavsky срещу the United Kingdom*, съдебно решение от 13 юли 1995 г., серия А № 316-В, pp.75-76, § 49; и *Steel u Morris*, цитирани горе, § 96). Фактът, че Съдът нарежда ищцата да плати съдебните разноски на М.Д., които не са необосновано високи, също не е прекомерен (вж. *McVicar*, цитиран горе, § 81).

70. В обобщение, с оглед на причините, изтъкнати от националните съдилища за осъждането на ищцата и на относителната снизходителност на наложеното ѝ наказание, Съдът е удовлетворен, че властите не са надвишили своя предел на преценка.

71. Поради това, не се констатира нарушение на член 10 от Конвенцията.

1. Равностойност на 255.65 евро
2. Равностойност на 1,022.58 евро
3. Равностойност на 281.21 евро

НА ТЕЗИ ОСНОВАНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* иска за допустим;
2. *Приема*, че няма нарушение на член 6 §§ 1 и 3 (d) от Конвенцията;
3. *Приема*, че няма нарушение на член 10 от Конвенцията.

Настоящото е изготвено на английски език и съобщено писмено на 14 февруари 2008 г., в съответствие с член 77, алинеи 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудиа Вестердийк
Секретар

Пеер
Председател

Лоренцен